

FRÁSÖGN

*af fundum Vestnorræna ráðsins á 70. Norðurlandaráðsþingi í Osló
29. október - 2. nóvember 2018.*

Af hálfu Íslandsdeildar sótti þingið Guðjón S. Brjánsson, formaður, auk Bylgju Árnadóttur, ritara. Auk þátttöku í Norðurlandaráðsþingi átti forsætisnefnd Vestnorræna ráðsins fund með fulltrúum forsætisnefndar Norðurlandaráðs sem og vestnorrænum samstarfsráðherrum Norðurlanda. Einnig var haldinn undirbúningsfundur fyrir þessa fundi. Af hálfu landsdeildar Grænlands sótti fundinn Vivian Motzfeldt, forseti grænlenka þingsins og formaður Grænlandsdeildar, og af hálfu Færeyinga tók þátt formaður færeysku landsdeildarinnar, Kári Páll Højgaard.

Vivian Motzfeldt, formaður Vestnorræna ráðsins, flutti ræðu á þinginu fyrir hönd ráðsins undir umræðulið um alþjóðlega samvinnu. Hún þakkaði fyrir gjöfult samstarf við Norðurlandaráð á árinu og vakti athygli þingmanna á ráðstefnu Vestnorræna ráðsins í Reykjavík í janúar 2019. Ráðstefnan verður opin almenningi og aðgengileg á netinu og umræðuefnið staða Vestur-Norðurlanda í nýjum veruleika alþjóðastjórn mála. Motzfeldt sagði heiminn breytast hratt og að mikilvægt væri fyrir vestnorræn lönd að fylgjast vel með og taka þátt í ákvörðunartöku um framtíð svæðisins. Í þeim tilgangi væri áheyrnaraðild Vestnorræna ráðsins að Norðurskautsráðinu kærkomið tækifæri fyrir ráðsmeðlimi til að fylgjast með þróun mála á norðurslóðum. Á viðsjárverðum tímum væri enn meiri ástæða til að styrkja samstarfið við Norðurlandaráð sem deildi viðhorfum Vestnorræna ráðsins um traust, sjálfbærni, jafnrétti og gagnsæi.

Forsætisnefnd Vestnorræna ráðsins fundaði einnig með vestnorrænum samstarfsráðherrum Norðurlanda. Til fundarins komu Sigurður Ingi Jóhannsson, samstarfsráðherra Norðurlanda á Íslandi, Poul Michelsen, samstarfsráðherra Færeyinga, og Upaluk Poppel, starfsmaður grænlenka utanríkisráðuneytisins, en grænlenki samstarfsráðherrann boðaði forföll á Norðurlandaráðsþingi. Vivian Motzfeldt stýrði fundinum og þakkaði ráðherrunum og ráðuneytum þeirra fyrir samvinnuna á árinu og fyrir skýrslur þeirra um stöðu vinnu við að bregðast við ályktunum ráðsins. Guðjón S. Brjánsson kynnti stuttlega nýjar ályktanir Vestnorræna ráðsins sem samþykktar voru á ársfundi ráðsins í Færeyjum í byrjun september. Í annarri ályktuninni eru ríkisstjórnir Vestur-Norðurlanda hvattar til að kanna möguleika á auknu samstarfi á vettvangi íþróttamála. Guðjón sagði ályktunina miða að því að vestnorræn ungmenni kynntust hvert öðru gegnum íþróttir. Hægt væri að stuðla að því með því að halda vestnorræn íþróttamót fyrir börn og unglinga. Í annarri ályktuninni er kallað eftir stofnun samstarfsvettvangs um framtíð vestnorrænna tungumála í stafrænum heimi. Guðjón ítrekaði að með aukinni samvinnu um þróun í máltækni og nýtingu tæknimöguleika yrðu vestnorræn lönd betur í stakk búin til að vernda tungumálin, sem stæðu frammi fyrir sífellt stærri ógn í kjölfar stafrænu byltingarinnar. Motzfeldt sagðist vonast til þess að fundarmenn gætu verið sammála um mikilvægi þess að taka ályktanir Vestnorræna ráðsins alvarlega og vinna saman að því að framfylgja þeim. Sigurður Ingi benti á að ályktun Vestnorræna ráðsins um aukið samstarf um rannsóknir á örplasti í sjávarlífverum hefði leitt það af sér að málefnið væri áhersluefni á vettvangi formennsku Íslands í Norrænu ráðherranefndinni. Samnorrænt verkefni um rannsóknir á plastmengun í hafi yrði starfrækt næstu árin á vettvangi Norrænu ráðherranefndarinnar og vestnorrænar hafrannsóknastofnanir tækju þátt í því. Auk þess yrði málefnið áhersluefni þegar kæmi að formennsku Íslands í Norðurskautsráði árið 2019.

Fyrir fundinn með samstarfsráðherrunum lagði Vestnorræna ráðið fram skriflega fyrirspurn um greiðslur fyrir þýðingar á bókum sem tilnefndar eru til barna- og unglingabókmenntaverðlauna Vestnorræna ráðsins sem afhent eru annað hvert ár. Samkvæmt samningi Vestnorræna ráðsins við vestnorræna menningarmálaráðherra um stofnun bókmenntaverðlaunanna skulu ráðuneyti Vestur-Norðurlanda greiða fyrir þýðingu tilnefndra bóka

á vestnorrænu tungumálin þrjú og á dönsku. Raunin hefur hins vegar verið sú að Vestnorræna ráðið hefur greitt fyrir þýðingarnar. Frá ráðherrunum bárust þau svör að engar frekari formlegar ákvarðanir um málefnið lægju fyrir og því ætti samstarfssamningurinn og ákvæði hans að gilda.

Á fundi Vestnorræna ráðsins með forsætisnefnd Norðurlandaráðs var rætt um samstarf ráðanna tveggja, áheyrnaraðild Vestnorræna ráðsins að Norðurskautsráði og sameiginlegar áskoranir á Norðurlöndum. Michael Tetzschner, forseti Norðurlandaráðsþings, stýrði fundi og lýsti ánægju forsætisnefndar með samvinnuna við Vestnorræna ráðið. Tetzschner ræddi um ógnina sem steðjaði að norðurslóðum, ekki hvað síst frá loftslagsbreytingum. Hann benti á að orðið hefði vart við mikla hækkun hitastigs sem hefði áhrif á fiskistofna. Einnig væri mikilvægt að auka öryggi siglinga um svæðið til að minnka líkur á neikvæðum umhverfisáhrifum á svæðið. Tetzschner vakti máls á að hefja skipulagningu sameiginlegrar ráðstefnu Vestnorræna ráðsins og Norðurlandaráðs, að fyrirmynd ráðstefnu sem haldin var í Qaqortoq á Grænlandi árið 2015. Þema ráðstefnunnar gæti verið plastmengun í hafi eða áskoranir í tengslum við stafræna byltingu. Britt Lundberg hvatti til þess að sameiginlega ráðstefnan yrði skipulögð í tengslum við fundi Norðurlandaráðs. Þannig yrði hægt að vekja athygli á málefnum Vestur-Norðurlanda innan Norðurlandaráðs. Fundamenn sammæltust um að stefna á að halda slíka ráðstefnu haustið 2020, á formennskuári Íslendinga í Norðurlandaráði. Mikill stuðningur var meðal fundarmanna við tillögur Tetzschners að þema, sérstaklega hvað varðar umhverfi hafsins og áhrif plastmengunar í hafi. Kári Páll Højgaard benti á að sjávarútvegurinn væri stærsti atvinnuvegur Færeyinga og Grænlandinga og næststærstur á Íslandi. Plastmengun í hafi ógnaði í síauknum mæli þessum mikilvægu auðlindum. Í umræðum um stafræna byltingu vakti Guðjón S. Brjánsson máls á nýrri ályktun Vestnorræna ráðsins um samstarf á vettvangi máltækni. Hann benti á að mikilvægt væri fyrir vestnorræn lönd, sem ættu það sameiginlegt að standa vörð um mjög smá málsvæði, að búa sig undir frekari tækniframfarir og tryggja framgang tungumálanna á tímum stafrænnar byltingar. Fulltrúar Norðurlandaráðs leituðu einnig eftir upplýsingum um hvernig Vestnorræna ráðið hygðist nýta áheyrnaraðild sína að Norðurskautsráði. Guðjón S. Brjánsson sagði Vestnorræna ráðið hafa unnið að því að móta sér stefnu gagnvart norðurslóðum og áheyrnaraðildinni. Hann sagði Vestnorræna ráðið hafa ákveðið að leggja áherslu á velferð íbúa á norðurslóðum og sett á oddinn að vekja athygli á verkefni um forvarnir gegn vímuefnanotkun ungmenna á norðurslóðum. Þó ætti eftir að útfæra nánar hvernig verkefnið yrði unnið. Vivian Motzfeldt bauð að lokum fulltrúa forsætisnefndar til þemaráðstefnu Vestnorræna ráðsins í Reykjavík í janúar 2019, þar sem þemað verður staða vestnorrænu landanna í nýjum veruleika alþjóðastjórnsmálanna.

Samhliða Norðurlandaráðsþingi fundaði forsætisnefnd Vestnorræna ráðsins einnig um innri mál ráðsins, m.a. fyrirhugaða ráðningu sérfræðings í hálfu stöðu hjá skrifstofu ráðsins. Rætt var um kostnað við ráðninguna og möguleika á frekara samstarfi skrifstofunnar við Alþingi. Ákveðið var að fresta auglýsingu vegna ráðningarinnar þar til skýrari upplýsingar fengjust varðandi mögulega aðkomu Alþingis að ráðningarferlinu. Sigurður benti á að skrifstofa Vestnorræna ráðsins gæti átt nánara samstarf við skrifstofu Alþingis þannig að framkvæmdastjóri og hlutastarfsmaður aðstoðuðu Alþingi á álagstímum og öfugt. Forsætisnefnd þyrfti þó að taka afstöðu til slíks samstarfs með tilliti til þess hvort það skapaði hagsmunaárekstra eða drægi úr sjálfstæði ráðsins. Einnig var rætt um skipan dómnefnda landanna vegna barna- og unglingsbókmenntaverðlauna Vestnorræna ráðsins. Bent var á að í öllum þremur dómnefndum sætu meðlimir sem hefðu setið umfram það tímabil sem þeir voru skipaðir til eða hefðu verið skipaðir á óformlegan hátt. Landsdeildir þyrftu sem fyrst að ráðast í skipun nýrra meðlima í dómnefndir landanna í stað þeirra sem ekki hefðu formlegt umboð.

Frekari upplýsingar má nálgast hjá ritara Íslandsdeildar Vestnorræna ráðsins og á vefsvæðinu www.vestnordisk.is.